

Naar en voor Nynke Vlietstra**1.**

Je loopt een gebouw in en het is anders dan de gebouwen die je gewend bent.

Je moet iets afleggen.

Je jas, je vest, je riem.

Iemand in uniform zal vragen of je sieraden draagt.

Je zal erover nadenken en antwoordt dan *ja*.

Je zal wachten in een ruimte waar mensen papieren in de hand hebben en op harde fluistertoon tegen elkaar zeggen dat het goed komt.

Er is hier van alles beschermd.

2.

Een rechter is objectief.

Een rechter kan luisteren, kan informatie noteren en kan een getuige vragen om een ruimte te tekenen, een rechter moet zich een voorstelling kunnen maken.

Een rechter kan één persoon zijn of meerdere personen.

Een rechter kan niet huilen.

Daar zijn strategieën voor die te maken hebben met het bewegen van ogen: naar boven kijken, naar beneden kijken.

Dit leert een rechter op een cursus.

Een rechter mag lachen als daar het moment naar is.

Als de verdachte heel vaak *beste man* zegt, bijvoorbeeld.

Of misschien heeft de verdachte een geurkaars uit de Action gestolen.

Op zijn verjaardag nog wel.

Een rechter mag lachen als de verdachte heel vaak zegt dat een rechter toch niet denkt, *maar beste man toch echt niet*, dat hij als verdachte een geurkaars zou stelen op zijn verjaardag.

De verdachte wil alleen dat zijn huis lekker ruikt voor zijn gasten.

De verdachte is onschuldig en wil een rechter een hand geven.

De verdachte heeft goede manieren en wil dat een rechter dit weet.

De verdachte is net vader en heeft zijn leven weer op de rails.

3.

Voor een reconstructie is nodig:

Een zaak;

Een slachtoffer;

Een (mogelijke) dader;

Een of meer getuigen of een andere vorm van bewijs;

Een voorzitter;

Een officier van justitie;

Parketpolitie;

Een ruimte met lichtgroene muren, voor rust en een gezonde geest;

Een advocaat;

Een griffier;

Een hekje;

Een rechter, die in het hoofd een film wil maken, om te achterhalen:

De waarheid.

4.

Ook mensen die er keurig uitzien kunnen onverwacht uit de hoek komen.
Een ouder ex-echtpaar bijvoorbeeld, dat na twintig jaar de alimentatie opnieuw bespreekt.
Nette mensen die, zomaar, uit het niets, boos kunnen worden.
Met vuisten op tafels slaan.
Die schreeuwen.
Ook een rechter kan denken: *'Nu moet iemand iets doen'*, om te ontdekken dat de rechter zelf degene is die iets moet doen.

5.

Er zijn veel vragen die een rechter bezig kunnen houden.
In strafrecht kun je het gevoel hebben dat je van heel veel dingen maar heel weinig weet.
Er zijn veel mensen die je advies geven.
Psychologen en psychiaters die rapporten maken over verschillende stoornissen.
Een rechter kan het gevoel hebben weinig te weten, maar kan ook argumenten wegen.
Kijken of een bewering gedragen wordt door de woorden die de bewering moeten dragen.

6.

Dit is hoe een rechtszaal eruit ziet:
Hier kom je binnen. Bij een bode. Je bent bij de beveiliging geweest, bij de balie. Daarachter heb je cellenblokken en ook daar wachten mensen tot ze geroepen worden. Er is een bankje en een tafel voor journalisten. Hier zit de verdachte en hier de advocaat. Er mag ook best publiek zijn, tenzij het slachtoffer minderjarig is; dan blijven de deuren gesloten.

7.

Een strafrechter behandelt drie tot vijf zaken per dag.
Een politierechter behandelt er tien.
Je moet parkeren wat je gehoord hebt.
Je moet jezelf leegvegen.
Er zijn dagen waarop je hoopt dat niet iedereen komt.

8.

Een dorpeling kan een dorpeling al dan niet per ongeluk hebben doodgereden.
Een dorpeling kan al veertig jaar ruzie hebben gehad met de dode dorpeling.
Een dorpeling kan voor een rechter komen en de kinderen van zijn dode dorpeling kunnen zich tot hem richten.
Ze kunnen zeggen hem met blote handen te willen wurgen.
*'Daar zit je dan
Nu is hij dood
Ben je blij?'*
Maar in de zittingszaal ligt alles nog open.
Elk scenario kan nog, ieder argument ligt nog op een schaal, een rechter is onpartijdig.
Mensen zijn niet altijd rationeel wanneer het op emotie aankomt.
Een rechter begrijpt dit.

9.

Er zijn mensen die de rechter terug ziet komen.

Kinderen bij wie de verdenkingen steeds erger worden, bijvoorbeeld.

Ze komen terug en er is weer iets gebeurd en weer en opnieuw en als ze achttien worden dan zitten ze bij de gewone zittingen. Alsof het systeem een spel is dat ze uit willen spelen.

Ze verharderen.

Ze komen er niet uit.

Ook een rechter kan verdrietig worden als een jongen zegt: *'Ik ga gewoon maar weer verder. Ik kan het niet laten.'*

Een rechter kan denken dat je mensen niet kunt dwingen om gered te willen worden.

Ook niet als je hulp biedt.

Ook niet als je een behandeling oplegt.

Niet als je iemand iets afpakt als vrijheid of een rijbewijs.

De rechter weet als geen ander hoe iets kwijt raken werkt.

Dat alles kan instorten, een kaartenhuis blijkt.

Een rechter weet dat mensen die weinig te verliezen hebben gekke dingen doen.

10.

Schoenen kunnen *tap, tap, tap* de rechtbanktrap af naar beneden, een kaart die piept bij een deur die zwaar is en dichtvalt.

Een rechter doet de toga uit, gaat naar huis.

's Avonds kan de rechter denken aan de zaken die zijn behandeld.

Bij het gemeentehuis kan de rechter een paspoort laten maken door een vrouw die later bij de rechter op het bankje zit.

De vrouw kan de rechter herkennen van *die ene keer, weet je nog* en de rechter weet dat de context nu anders is.

De rechter kan op straat iemand tegenkomen die zegt: *Kent u me nog, u heeft me toen naar de gevangenis gestuurd. Nu gaat het veel beter.*

Maar meestal kent de rechter niet het einde van het verhaal.

De rechter zal de gedaagden niet toevoegen op Facebook, niet googelen.

Misschien ziet de rechter op een dag een bekend gezicht, in het park, wanneer de rechter er wandelt met de kinderen.

De rechter kan ervoor kiezen om dan een andere route te nemen.

Kind aan de hand.

De rechter weet niet of de ander de rechter zal herkennen zo, zonder toga.

Er zijn altijd zaken die nadreunen.

Er is geen praatgroep voor rechters.

Er zijn dingen die moeilijker af te leggen zijn dan een toga of eed.